

Svea hovrätt
Mark- och miljööverdomstolen

Överklagat avgörande: Mark- och miljödomstolens, Nacka tingsrätt,
dom i mål nr M 3346-11, meddelad den 17 december 2014

Klagande: Staten genom Trafikverket, 202100-6297,
Region Stockholm, 172 90 Sundbyberg
Ombud: Verksjuristerna Anders Bengtsson och Marie
Borgblad,
Trafikverket, Avdelning Juridik, 781 89 Borlänge
e-post: anders.bengtsson@trafikverket.se och
marie.borgblad@trafikverket.se

Trafikverket överklagar mark- och miljödomstolens deldom 2014-12-17 i mål M 3346-11 och yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ändrar domen i nedan redovisade avseenden.

Trafikverket yrkar att Mark – och miljööverdomstolen meddelar prövningstillstånd.

1. Ändringsyrkanden

1.1. Sakägarkretsen

Mark- och miljödomstolen har i domen fastställt att i sakägarkretsen i ansökningsmålet ska innefattas fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet som – utan att riskera att skadas av vattenverksamheten – riskerar att skadas av buller, stomljud, vibrationer och radon från byggande och drift av tunnel. Trafikverket yrkar att domen ändras så att sådana förhållanden inte ska medföra sakägarställning i målet.

1.2. Skadereglering

Trafikverket yrkar att mark- och miljödomstolens förordnande om att reglering av skador på byggnader eller annan egendom till följd av buller, stomljud, vibrationer och radon från byggande och drift av tunneln ska ske inom ramen för ansökningsmålet, samt att en prövotid ska gälla för sådana skador, ska upphävas av Mark- och miljööverdomstolen.

1.3. Rättegångskostnader

Mark- och miljödomstolen har förordnat att sökanden ska svara för rättegångskostnader avseende fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet som – utan att riskera att skadas av vattenverksamheten – riskerar att skadas av buller, stomljud, vibrationer och radon från byggande och drift av tunnel. Trafikverket yrkar att förordnandet upphävs och att Trafikverket befrias från att utge rättegångskostnader i motsvarande mån.

2. Grunder för överklagandet

2.1. *Den processuella sakägarkretsen*

Utgångspunkten för hur sakägarbegreppet ska tolkas har sitt ursprung i restvattenlagen (1998:812) kap 9 § 2 vari anges att vattenverksamhet skall anses beröra en viss fastighet

- *när ett yrkande framställs om skyldighet för fastighetens ägare att delta i verksamheten,*
- *när fastigheten eller dess vatten tas i anspråk för verksamheten eller för en anläggning i samband med verksamheten, eller*
- *när verksamheten kan medföra skador på mark eller vatten som tillhör fastigheten, på byggnader eller anläggningar som finns på fastigheten eller på fastighetens användningssätt.*

Sakägarbegreppet var innan miljöbalkens tillkomst inte enhetligt för tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. För vattenverksamhet ansågs endast fastigheter som berördes av vattenpåverkan vara sakägare, inte fastigheter som utsattes för övriga störningar till följd av den tillståndssökta vattenverksamheten.

Genom att föra in även delar av vattenlagen i miljöbalken kunde en samordnad prövning åstadkommas. I de fall där prövning skedde enligt tidigare separata lagar kunde efter miljöbalkens tillkomst en prövning av hela tillståndsårendet, dvs. såväl vattenpåverkan som övriga störningar till följd av den tillståndssökta vattenverksamheten, ske genom att de processuella bestämmelserna samordnades.

Regeringen uttalade samtidigt i propositionen att det enhetliga sakägarbegreppet skulle begränsas till den processuella sidan, dvs. inte den materiell (rätten till ersättning). Fortfarande endast avseende effekter av den tillståndssökta vattenverksamheten.

I miljöbalkspropositionen, Prop. 97/98:45, uttalades avseende talerätten att det vid överklagande av ett mål eller ärende där olika frågor har behandlats, exempelvis påverkan på vattenförhållandena och övriga störningar till följd av den tillståndssökta vattenverksamheten, bör riktlinjen vara att klagorätten bör omfatta samtliga dessa frågor. Även i detta fall endast avseende effekter av den tillståndssökta vattenverksamheten.

Dessa motivuttalanden ger inte, än mindre lagtexten, anledning att komma fram till att sakägarkretsen ska utökas att även innefatta fastigheter som inte i något avseende riskerar att påverkas av den tillståndssökta vattenverksamheten på sätt mark- och miljödomstolen gjort i domen. Domen ska därför ändras innebärande att fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet som endast riskerar att skadas av övriga störningar från byggande och drift från tunnel – inte den tillståndssökta vattenverksamheten – inte ska innefattas i sakägarkretsen, varken processuellt eller materiellt.

2.2. Skadereglering

För vattenverksamhet behövs i vissa fall tillstånd. Med den tillståndssökta vattenverksamheten i denna ansökan avses i enlighet med 11 kap. 3 § miljöbalken *bortledande av grundvatten eller utförande av en anläggning för detta*, således endast den aktiva åtgärden, inte de skydds- och försiktighetsåtgärder som kan behövas i anledning av vattenverksamheten, förutsatt att inte även dessa kräver tillstånd. De skyddsåtgärder som Trafikverket redovisat – exempelvis förinjektering - kräver inte i sig några tillstånd. Detsamma gäller sprängning för själva tunneldrivningen.

Skador till följd av verksamhet inom ramen för miljöbalken regleras som huvudregel enligt 32 kap. miljöbalken. Enligt kapitlets första paragraf ska personskada och sakskada samt ren förmögenhetsskada som verksamhet på fastigheten orsakat i sin omgivning ersättas.

Från denna tillämpning undantas skador till följd av förorening av vattenområden, förorening av grundvatten och ändring av grundvattennivån. För sådana skador tillämpas istället 31 kap miljöbalken och reglering ska ske inom ramen för ansökningsmålet för vattenverksamhet. Motsvarande gäller inte för andra typer av skador som möjligen kan ha ett samband med tillståndssökt vattenverksamhet. Om det varit lagstiftarens mening att samtliga skador som direkt eller indirekt orsakats av tillståndssökt vattenverksamhet, skulle regleras inom ramen för målet och enligt 31 kap. miljöbalken, skulle detta utan svårighet ha kunnat uttryckas i undantaget.

Mark- och miljödomstolen har förordnat att även skador som inte orsakats av förorening av vattenområden, förorening av grundvatten eller ändring av grundvattennivån ska regleras inom ramen för ansökningsmålet och enligt 31 kap miljöbalken. Mark- och miljödomstolen har dessutom ansett att skador till följd av utförandet av skydds- och försiktighetsåtgärder för bortledning av grundvatten ska regleras i målet, något som Trafikverket således motsätter sig. Trafikverket yrkar att Mark- och miljööverdomstolen beslutar att endast skador till följd av förorening av vattenområden, förorening av grundvatten eller ändring av grundvattennivån ska regleras inom ramen för ansökningsmålet och att prövotiden endast ska förordnas för sådana skador.

2.3. Rättegångskostnader

Enligt 25 kap. 2 § MB ska sökanden i ansökningsmål om vattenverksamhet som huvudregel svara för sina egna och motparters rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen. Med motparter avses fastighetsägare och innehavare av särskild rätt vilka ska betraktas som sakägare i ansökningsmålet. Trafikverket har under punkt 2.1 ovan redovisat sin syn på sakägarbegreppet.

Den som störs eller påverkas av annat som har samband med den verksamhet ansökan avser, dvs. vattenverksamheten, t.ex. buller från pumpar eller infästning av dräneringsrör, kan också ha rätt att klaga, men har då inte rätt till ersättning för rättegångskostnader i den del klagan avser av vattenverksamheten orsakade andra störningar än påverkan i form av förorening av vattenområden, förorening av grundvatten eller ändring av grundvattennivån. Trafikverket har inte bedömt att det funnits skäl att föreslå villkor för övriga störningar från vattenverksamheten.

Än mindre har fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet som riskerar att utsättas för störningar, från verksamhet som inte är föremål för prövning inom ramen för ansökan, rätt till ersättning för rättegångskostnader i ansökningsmålet. Trafikverket menar att rättegångskostnader endast ska tillerkännas sakägare till den del de avser frågor kopplade till direkt påverkan av vattenverksamheten. Denna Trafikverkets uppfattning vinner också stöd i SOU 2014:35 "I vått och torrt" och utredarens beskrivning av gällande rätt i avsnitt 3.4.9. Trafikverket yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom i detta avseende.

3. **Prövningstillstånd**

Målet är mycket omfattande och berör ett antal rättsfrågor som kan komma att få mycket stor betydelse för möjligheten till en effektiv och kostnadsbesparande framtida utbyggnad av viktiga samhällsfunktioner. Alltför långdragna prövningsprocesser bedöms i samhällsdebatten vara en av huvudorsakerna till att angeläget bostadsbyggande och

byggandet av övriga angelägna samhällsfunktioner av betydande allmänt intresse inte kan komma till stånd inom rimlig tid.

Att – på sätt kan utläsas ur ett antal domar under senare år – utvidga prövningen på ett sätt som enligt Trafikverkets uppfattning inte kan sägas stå i överensstämmelse med lagar och förarbeten, medför att prövningsprocessen fått en alltför stor och tyngande omfattning. Exempel på detta är att utan att sökanden så begär, i prövningen inbegripa såväl villkorsskrivning som skadereglering till följd av störningar från verksamheter som inte är att betrakta som del av den tillståndsprövade verksamheten eller följdverksamhet till denna.

Trafikverket menar att mark- och miljödomstolen – genom att inbegripa även reglering av skador från icke tillståndspliktig tunneldrivning – utvidgat prövningen på ett sätt som inte står i överensstämmelse med gällande rätt. Liksom mark- och miljödomstolen konstaterat i domen, sid. 127, saknas rättspraxis om skadereglering till följd av störningar från byggande och drift av tunnel ska ske inom ramen för ansökningsmålet för vattenverksamhet.

Det är mot denna bakgrund angeläget att Mark- och miljööverdomstolen, till ledning för framtida rättstillämpning, tydligt anger var gränserna för en prövning enligt 11 kap. respektive 31 kap. miljöbalken ska dras.

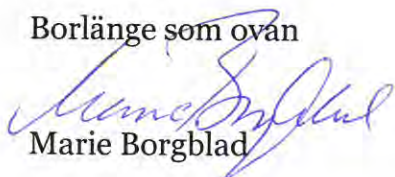
Trafikverket anger således som skäl för prövningstillstånd att:

- det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
- det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt.

Begäran om anstånd

Med anledning av mellankommande julhelg hemställer Trafikverket om anstånd med att ytterligare utveckla grunderna för överklagandet till den 13 februari 2015.

Borlänge som ovan

Marie Borgblad

Anders Bengtsson

